Unni Sofie Dahl Grue

14.04.1940–12.09.2015

Med Unni Dahl Grues bortgang har vi i Norsk Roseforening mistet vår mentor og faglig ansvarlige for historiske roser. Mange av oss har mistet en kjær venn og medarbeider.

Unnis sterke estetiske sans og hennes opptatthet av klar og enkel form gjennomsyret alt hun befattet seg med, og kom til uttrykk gjennom hennes yrke som landskapsarkitekt, utdannet på Ås. Men plantene og livet i hagen og landskapet var like viktig for henne.

Da Norsk Roseforening ble grunnlagt i 1982 var det nesten bare moderne roser som ble markedsført i hagesentrene og dyrket i hagene: rabattroser, stilk- og klaseroser. Men Unni var fascinert og begeistret for de gamle, nesten helt glemte historiske rosene, som Valdemar Petersen i Danmark hadde «gjenoppdaget» og samlet ca. 5–600 av i sin hage i Løve. Med den entusiasmen og energien vi alle etterhvert ble kjent med, satte hun igang med egen roseimport. Ca. 120 forskjellige sorter fra Petersens salgskatalog ble prøvedyrket hjemme i hagen på Ås. Hele rosegrupper, så vel som enkelte sorter, fulgte og evaluerte hun nøye. Snart var hun foreningens fagperson for historiske roser. Erfaringene med rosene delte hun generøst i utallige artikler til det ferske *Rosebladet* helt fra de første numrene i de tidligste årgangene. Hun var det naturlige valget som faglig konsulent for de historiske rosene da Roseforeningens *Sortliste for roser* skulle revideres i 1998 og i 2006. Mange standhaftige «edelrosedyrkere» måtte snart medgi at historiske roser hadde framtiden foran seg i Norge. I konkurranse med de «edle» vant de historiske fram, for sin egenart, skjønnhet og duft. Men ikke minst for sin historie, som kunne følges langt bakover i tiden. Tidlig på 1990-tallet arrangerte foreningen i hennes regi kurs og seminarer om historiske roser, blant annet på Ås. Flere av kursene ble avsluttet hjemme i hagen hennes i Brekkeveien. Disse kursene skaffet mange nye entusiaster og medlemmer til Norsk Roseforening. Etter få år var trenden snudd, «alle» interesserte seg for historiske roser og etterspørselen så stor at hagesentrene fulgte etter.

Men det dreide seg ikke bare om roser for Unni, hennes interesser har vært vidtfavnende. Allerede tidlig i 1990-årene begynte hun å skrive artikler og veiledninger

Under NRFs årsmøte i 2014 ble Unni Dahl Grue utnevnt til æresmedlem i foreningen. Foto: Ragnhild Topp

om bevaring av blant annet kulturlandskapet og slåtteenger, som var rettet både mot fagmiljøet og vanlig publikum. I 1995 ble det på initiativ av Det norske hageselskap og Norges landbrukshøgskole opprettet en arbeidsgruppe som skulle se på situasjonen for gamle hageplanter i Norge, og Unni ledet gruppen. Arbeidet med registrering og innsamling av materiale fra frukt- og bærdyrkningen og nytteplanter i jordbruket var allerede kommet i gang. Arbeidet til gruppen munnet ut i en rapport i 1997 som konkluderte med at gamle hageplanter var truet, spesielt den store gruppen av kultivarer som ble introdusert på første halvdel av 1900-tallet. Det ble pekt på nødvendigheten av å registrere det som fremdeles var tilbake fra før 1950, og det ble foreslått måter disse plantene kunne brukes på. Rapporten ble etterfulgt av en ny organisasjon: *Genressursutvalget for kulturplanter*. Det ble satt i gang flere

Fra seminaret i Drøbak 2006. Foto: Kari Bentzen

grupper som skulle arbeide med registrering og innsamling av ulike planteslag forskjellige steder i landet.

Unni ville konsentrere seg om arbeidet med gamle hageroser. Høsten 2006 arrangerte hun wekendkurs i Drøbak i Genressursutvalgets og Norsk Roseforenings regi for medlemmer av foreningen som ville lære å registrere roser. Vi var 30 amatører som fikk en bratt læringskurve den helgen.

I årene 2007–2012 fulgte det tett med rapporter i Rosebladet fra arbeidet med roseregistreringen. Hun organiserte Kom-og vis-stand mange steder hver sommer og administrerte både enkeltmedlemmer og lokalavdelingene til Roseforeningen for å få dekket mest mulig av Østlandsområdet. Påfølgende vår dro hun avgårde for å samle inn genprøver, dvs. rotskudd av gamle hageroser. Mange hageeiere har hatt besøk av henne. Både hennes mann Per Harald Grue og enkelte trofaste foreningsmedlemmer var med som sjåfør og medhjelper. Det ble milevis med turer. Rotskudd ble halt og dratt opp på de underligste steder. Det ble historier av noen av disse turene, som førte til stor munterhet når hun fortalte om dem etterpå.

Viktig informasjon om innsamlingen på Østlandet utvekslet hun med Arboretet på Milde, Universitetet i Bergen og Agder naturmuseum og botaniske hage i Kristiansand. Unni deltok jevnlig på seminarer og kurs både her i landet og i Sverige og utvekslet informasjon med tilsvarende aksjon til POM – Program för odlad mångfald.

I 2007 var det inngått en avtale mellom Norsk genressurssenter/PLANTEARVEN og Institutt for plantevitenskap ved NMBU om opparbeidelse av et klonarkiv for prøvedyrking av det innsamlede materialet i planteskolen ved NMBU.

Innsamlingen av rotskudd pågikk til og med sommeren 2013. I alt har hun i perioden innmeldt, registrert og ført i arkiv nesten 1000 roser. Interessante funn med proveniens ble videreformidlet til Roseforeningens medlemmer ved faste spalter i Rosebladet. I alt ble vel 300 av rosene valgt ut og plantet på feltet på Ås. En fagvitenskapelig gjennomgang sammenfattet i rapport setter et endelig punktum for hennes storartete innsats, som vil få betydning også utenfor landet.

De senere årene har hun vært med på å gjenskape hager og anlegg med gamle hageroser, først og fremst parkanlegget til Rød herregård ved Halden. Men også andre offentlige og private møteplasser på Østlandet, som museumssamlinger og bygdetun, har fått hennes bistand. Unni ble utnevnt til æresmedlem av Norsk Roseforening på årsmøtet i 2014.

Unni tok seg alltid tid til å gi råd når hun ble spurt. Det var alltid tale om å gjøre de riktige grepene i rett rekkefølge for å bevare autentisitet og tradisjon. Flere av samlingene har fått generøse gaver i form av planter, både fra hennes private hage og overskuddsmateriale fra klonarkivet.

Unni innehadde stor faglig dyktighet og en beundringsverdig arbeidskapasitet. Men hun var først og fremst en person med omtanke, varme og omsorg for dem hun kom i kontakt med. Hun var et samlingspunkt for familien og en stor vennekrets i et åpent, gjestfritt hjem. Vi sender varme tanker til hennes nærmeste og takker for at vi fikk lære å kjenne Unni Dahl Grue.

Kari Bentzen

Unni Dahl Grue i prøvedyrkingsfeltet på NMBU sommeren 2012. Foto: Mona Vestli

Se artikler i Rosebladet 4/2007:

Side 36, ff.: Unni Dahl Grue, Kvinnelig pionér blant rosedyrkere.
Side 60, ff.: Unni Dahl Grue, Status tyve år etter.

Rosa sericea, vingerose. Foto: Mona Vestli